

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI
KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

Jósika Sámuel báró emlékezete.

Az emlékezés a szegény ember kincse, de hálája is. Kincse, mert a nagyokról való megemlékezés emeli lelkét, edzi erejét, tehát azokat az értékeit gyarapítja, melyek nélkül nem volna képes megvívni az élet sivar harcait.

Hálája, mert egyébbel aldozni nagyjainak nem tud, csupán ezzel az érzéssel, melyet a legmélyebben megindult szív, a legbensőségsébben ragaszkodó lélek ad önkénytelenül, azonnal és — örökre.

És messzeható ereje van az ilyen emlékezésnek. Kincse ezek lelkét tölti el új, nemesebb erővel a közös, szent célért való küzdelemhez. A belőle fakadó hála pedig fentartja és megszenteli azok emlékét, kiknek emlékét aranyál-ezüstnél drágább rámaként körülöleli.

Jósika Sámuel báró emléke ilyen kincs a romániai magyar kisebbség lelkében s ilyen hála fogja övezni fejedelmi alakját, míg e földön élni fog magyar.

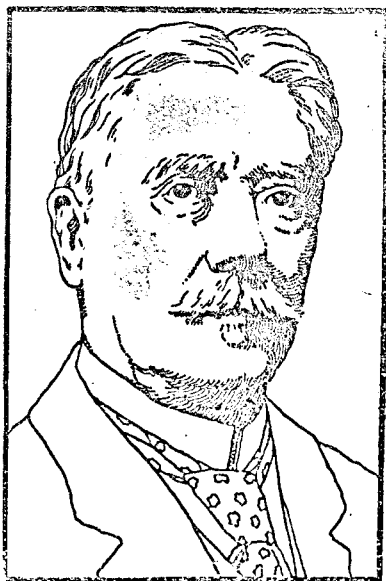
Fényes, hatalmas volt pályafutása a hajdani, boldog Magyarországon. Főispán, miniszter,

főrendiház elnöke, Ferenc József király legszeretettebb, legbizalmasabb tanácsadója — mind, mind tiszteletreméltó cím. Olyan, aminő igen kevés embernek jut osztályrészül a földi élet utain. Igazi nagysága azonban nem e boldog

időkben, nem e fényes állásokban nyilvánult meg igazán, hanem akkor, amikor a valódi nagyság meglátszik: a megpróbáltatások idején.

Öreg, beteg, törődött ember letére élére állt a romániai magyar kisebbségnek s megtette azt, amire Rajta kívül senki — nyugodtan s minden érdemes munkatársa elismerésével mondhatjuk: senki — nem lett volna képes: összeforrasztotta immár soha szét nem eső szoros egységbe a romániai magyar kisebbséget, kitzte céljait s megmutatta az ahhoz vezető eszközöket.

Öreg, beteges, törődött ember letére minden időben kész volt dolgozni magyar testvéreiért. És dolgozott is lángoló lelkesedéssel, ifjakat megszégyenítő kitartással. Többször megtörtént, hogy gyengélkedése miatt tartózkodnia

kellett volna a munkától. Orvosa eltiltotta tőle, mi pedig kértük: kimélje magát. Nem hajtott reánk. — *Nem az első Jósika leszek* — mondotta — *akit a közügy szolgálata közben ér a halál.*

Báró Jósika Sámuel férfikora delén.

Ime: ez volt Jósika Sámuel. A nagy, az igaz ember.

S mindezek mellett és mindezek felül volt még a nép, az egyszerű, köznép lelkes támogatója, szerető barátja is. Állandó gondja volt egy magyar néplap szervezése. Élete igen boldog napjának mondta azt, melyen lapunk megindult. Szerkesztő-bizottsági napokat szoktunk tartani minden héten. Megbeszéljük ezeken a legközelebb megjelenő szám tartalmát s azontul is tárgyaljuk: hogyan kell fejleszteni, minél szebbé, minél jobbra, minél tökéletesebbé tenni ezt a lapot, amely mindnyájunknak szívéhez nőtt. Ezeken a megbeszéléseken mindig részt vett Jósika Sámuel, amíg csak kijárni birt s nagy tapasztalatai alapján sok értékes tanácsot és utbaigazítást adott. Ezenfelül is, állandóan hangoztatta a nép megbecsülésének, a néppel való minél teljesebb összekapcsolódásnak szükségességét, mert, mint mondá: *minden erőnk, egész jóvendőnk a népben van.* Ezt az érzését bizonyította magánérinkezése is. Szeretettel, megértéssel fogadott mindenkit, aki hozzáfordult s

eligazította minden dolgát. Úr volt tehát, de olyan, mint minden igaz magyar úr: érezte, hogy alapja a népben van, hogy ő is e népből való.

A Jósika család szurduki kastélya.

Ismételjük: óriási munka volt az, amit magyar kisebbségért tett.

Szoros egységbe forrasztotta össze. Ez a Magyar Párt.

Kitűzte céljait. Ezek a magyar kisebbség fenmaradásának és minden irányu fejlődésének biztosítása.

Megmutatta a célhoz vezető eszközöket. Ezek az alkotmány, a törvény, a rend tisztelete s kitartó, szakadatlan, bátor munka azok szerinti.

Immár csak a reá való emlékezés marad meg nekünk Belőle. Ez azonban el nem pazarolható nagy kincsünk, mellyel győzelmesen fogjuk megvívni az élet minden sivár harcát.

És örökre megmarad, míg magyar él a földön, hozzá bensőségesen ragaszkodó lelki örökönkéntes áldozása, aranynál-ezüstnél drágább a Hála.

Grandpierre Emil.

Rövid összefoglalásban itt adjuk a nagy halott élete folyásának rövid leírását, ami olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja.

Br. Jósika Sámuel életrajza.

Született 1848 augusztus 23-án Salzburgban. Magyarországon kitört forradalom miatt szülei ide menekültek. Apja br. Jósika Lajos több vármegye főispánja, főrend és aranygyapjas vitéz, anyja gr. Badányi Adél csillagkeresztes hölgy volt. Testvérci: br. Badányi nemessza Tivadarné szül. br. Jósika Rozália, br. Jósika Lajos, br. Jósika Gábor és br. Zeyk Józsefné szül. Jósika Erzsébet. Tanulmányait a szülei háznál kezdte meg és Franciaországban folytatta. A gimnázium első osztályait Kolozvárt a Piarista főgimnáziumban

gezte, a filozófiát Angliában hallgatta, a jogot Pozsonyban végezte.

34 éves korában Kolozsvármegye főispánja lett és ekkor indul meg politikai szereplése. Négy évig volt Kolozsmegye főispánja, majd a Szapáry kormány alatt 1891-ben képviselő, majd belügyi másod államtitkár volt rövid ideig, majd a főrendiház tagja lett. 1895-ben Ófelsége személyekörűli miniszterévé nevezte ki. Ezen állását három évig töltötte be. 1912-ben a magyar főrendiház elnöke lett.

1876-ban lépett házasságra br. Jósika Irénnel, az író Jósika Miklós unokájával.

Főrendiház elnöki tisztét a Tisza-kormány bukásáig töltötte be, ezen időtől kezdve visszavonulva a politikától, teljesen családjának élt. A forradalom kitörése itthon érte és ezen időtől kezdve — a román imperium kiterjesztésével kapcsolatban — a lecsatolt területen élő magyarság egyöntetű kívánságára a magyar kisebbségi jogok védelmére megszervezett Magyar Szövetség és később a Magyar Párt elnöke lett. Ezen minőségben eléggé meg nem hálálható állásos tevékenységet fejtett ki a magyarság érdekében, annak élete, életének minden mozzanata teljesen lekötötte figyelmét és páratlan odaadással, fáradságot nem ismerő kitartó és laukadhatatlan munkával állott szertelét fájának szolgálatára.

Szent ügyünk hódítása.

Egy háromszéki székely faluból vetjük az alábbi örvendetes sorokat: Türelem termi a rózsát. Jerikó falai sem egyszerre dültek le. Hélszer kerülték meg harsogó trombitaszóval. Az egyetemes adótól se várhatuk, hogy büszkén lépkedve foglalja el trónját a szívekben. Fizetni ugyan ki szeret, ha meg nem győződik annak kikerülhetetlen szükségéről? A lelkesekre rettentő munkát rótt ennek megértése, népszerűsítése. Huzódoztak is kissé a nagy nekifeszülést kívánó munkától. Nem csoda. Lelkesek és nép egyaránt megszoktuk, hogy az állam készen odapottyantsa az iskolát ölünkbe. Még kis ujjunkat se kellett kinyujtanunk. Kényelmes volt a helyzet s ki örül, ha háborgatják pihenésében?

Nós mostanában mind több oldalról látjuk, halljuk, tapasztaljuk a megértő szót, a fölemelő teitket.

Szegesvár, Udvarhely, Kolozsvár, Marosvásárhely nem hiába futtak bele trombitáikba. Az újságok lelkes cikkei nem eredmény nélkül visszhangozták azt. Különösen értékes szolgálatot tett a Magyar Nép. Valamennyi olvasójából apostolt faragott az iskola adó számára.

Időnkint folzendült a szószéken is az ige. Halakban, majd erősebben, míg végre a 7-ik napon a 7-ik kerülésre leomlanak a falak és az ilyen helyeken

ellenmondás nélkül fogadják el a valójában nem kis dolgot: az iskolaadót. Igaza van Vizakna papjának: most már mindenki mérlegeli az iskola adót, belátják, hogy életszükség biz az. E tapasztalat ma általános. Az egy esztendő folyamán óriási utat tett meg az ügy — a lelkekben befelé.

Az érelést elősegítette maga a kormányzat is örökös akadékoskodásával.

A dolog komolyabb felén azonban bár túl vagyunk, még sok nehézség tornyosul utunkba.

De türelem s a lelkek szakadatlan mozgása a hátralevő bajokon is átsegít.

Meg kell, hogy szokja a magyar nép, hogy képét ne a közigazgatástól való félelmében fizesse be pontosan. Meg kell ismertetni vele, hogy a magyarság egy nagy család. E családi körnek is megvan a fenntartási terhe, követelménye tagjaival szemben és megvan édesanyai óvó, melengető szárnya, de épen úgy fenyltö karja is a mulasztókkal, rendbontókkal szemben.

Itt kell megindítani az egyházfegyelmet egyesekkel, sőt gyülekezetekkel szemben is. Ha valaki élvezni akarja az együttlét előnyeit, a tűznél melegedni óhajt, úgy ereje szerinti megfelelő darab fával vagy forgáccsal hozzá is kell, hogy járuljon. Ez egy újabb óriási út lesz. Erkölcsi újjászülés, megtisztítás. De a magyarságnak erre van szüksége s nem egyébre.

Föl hát a fejekkel falvak és központ vezető férfial! Népünk nem rossz. Dolgozzunk két kézzel. Fölről irányító rendeletekkel, alatt pedig megértető munkával. Ha valaha, úgy ma igaz: egy az egészért s az egész egyért. Ebben áll az egyetemesség, kölcsönösség.

—y.

KÜLFÖLD

Haditervek Oroszország ellen. Jelentettük, hogy közelebbről francia tábornokok látogatták meg azokat az országokat, amelyek Franciaországgal szövetségben vannak. A nyugati országok hírlapjai érdekes magyarázatokat fűznek ezekhez a látogatásokhoz. Állítólag a franciák új hadjáratot terveznek az oroszok ellen és a tábornokok azért látogatták meg Lengyelországot és a kisanant államait, hogy ezeknek hangulatát, helyzetét az új háboru szempontjából tanulmányozzák. Lengyelországot és Romániát a hírek szerint arra igyekeztek rábírní, hogy területeiket egy oroszellenes hadifelvétel cöjaira átengedjék. Mi indítja Franciaországot újabb támadásokra Oroszország ellen? A hódítás vágya mellett elsősorban nyilván az az állandó aggodalom, hogy az oroszok a németekkel titkos katonai szövetségben vannak s így egy napon közösen ragadhatnak fegyvert Franciaország és szövetségesei ellen. Igaz, hogy a németek nem rendelkeznek a szükséges fölszerelésekkel.

de az oroszok ebben a tekintetben kiséghethetik őket. A hírek úgy szólanak, hogy a francia tábornokok nem találtak valami nagy harci kedvet a meglátogatott országokban. Csupán Lengyelország volna kész megfelelő támogatás esetén Oroszország ellen vonulni. A csehek ezúttal is kétértelmű magatartást tanúsítanak, a szerbek határozottan a háború ellen nyilatkoztak, a román politikusok pedig arra az álláspontra helyezkedtek, hogy Románia csak védekezés céljából fogna fegyvert az oroszok ellen.

Ázsia is mozgolódik. Oroszország iránt nemcsak Franciaország, hanem Anglia is tele van ellenséges szándékokkal. Oroszország t. i. állandóan szítja az elégedetlenséget azokon az ázsiai területeken, amelyek Anglia főnhatósága alatt állanak. Az angol kormány közelebről erélyeshangu jegyzéket intézett az orosz szovjethez, amelyben követelte, hogy a szovjet megbízottai szüntessék be az angol tartományok lázítását. Az oroszok valósággal kifigurázták az angol jegyzéket s még ők állottak elő súlyos követelésekkel. A nagy merészséget arra vezetik vissza, hogy Oroszországban kitűnő termésre van kilátás és így a szovjet kormány erősnek érzi az ország helyzetét.

Királypártiak összeesküvése Franciaországban. Nagy izgalmat kelteit Franciaországban, hogy a rendőrség messzire terjedő összeesküvést leplezett le, amely nem kisebb célt tűzött maga elé, mint a királyság visszaállítását. A parlamentben a köztársaságiak azzal vádolták meg a kormányt, hogy az összeesküvés elfojtását nem végzi kellő eréllyel. Persze a kormány erre nem is igen ér rá, hiszen amialatt Párisban a királyság visszaállítására törekszik egy nagy párt, azalatt a Poincare rendszere kommunista fölkeléseket idéz elé Németországban. A két véglet így találkozik egy gonosz indulatoktól fűtött politika zavarai között.

Új világ Bulgáriában. A központi hatalmak katonai helyzete tudvalevően azzal ingott meg, hogy a bulgárok a balkáni fronton elhagyták állásaikat és utat nyitottak a francia csapatoknak. A bolgár katonák hűtlen magatartása egy politikai pártnak a műve volt, amely titkon mindent elkövetett a hadsereg közszellemének a megromlására. Az összeomlás után természetesen ez a párt került hatalomra. Miniszterelnök lett Stambulinszky s kormányába a falusi földművesek bizalmi emberei kerültek. Általában a párt a kisgazdákra támaszkodott, külső politikájában pedig az antant jóakarátát kereste. Ezen a téren azonban éppennyguda cot vallott, mint Magyarországon a Károlyi-kormány. A békekötésnél Bulgária területét megcsonkították, fegyvereit elkobozták, ellenőrző bizottságok alá rendelték. A Stambulinszky-kormánynek mégis volt egy sikere: a hadisarc kirovásánál némi könnyítéseket tudott elérni. Egyebekben nem igen tudta az ország viszonyait rendezni. A régi politikusok egész tömegét bőriőnb

záratta, az elszakított területek bolgár lakosságának szenvedéseit télenül nézte. Az elégedetlenség állandóan nőtt Stambulinszky ellen és nem egyszer véres párt-harccokra került a dolog. Junius 8-án Bulgáriában forradalom tört ki, amely a Stambulinszky-kormányt nemcsak megbuktatta, de foglyul ejtette és bebörtönözte. A forradalmat a művelt középosztály, tisztek és polgárok rendezték. A hatalom átvétele persze nem ment simán, az új kormány helyzete még mindig bizonytalan. Boris király minden jel szerint a polgári forradalom pártján áll, kérdés azonban, hogy Stambulinszky paraszt gárdái nem kerekednek-e fölül. Bulgária határai teljesen el vannak zárva, gyéren érkeznek hírek az új alakulásról. Félni lehet, hogy a pártharcok fegyveres polgárháborúvá fognak fajulni.

HÍREK

Vatikáni zsinat 1925-ben. A „Matin” című párisi lap híradása szerint a Vatikán új zsinatot fog összehívni 1925-ben. Az utolsó ilyen zsinat az 1870-i német-francia háború kitérőre miatt szakadt félbe. Az új zsinatnak nagy jelentőséget fog kölcsönözni az a körülmény, hogy a világ összes katolikus püspökei részt fognak benne venni.

A falusi tűzoltó-egyletek feloszlátása. A politikai gyanakvás egyre érthetlenebb intézkedésekre sarkalja a kormányt. Jőzan ésszel alig tudjuk megérteni az alábbi rendeletet. A belügyminiszter 38043 sz. alatt 1923 május 14-i keltezéssel elrendelte, hogy az összes falusi önkéntes tűzoltó-egyesületeket fel kell oszlítani, újjászervezésüket meg kell akadályozni, felszereléseiket le kell foglalni. A városi tűzoltó-egyesületeket csak akkor szabad megtűrni, ha parancsnokuk román s ha tagjaik közt husz százaléknál nincs több „idegen”. Ez az intézkedés, sejtethetően, politikai okokból keletkezett: talán attól tartanak, hogy a tűzoltó-egyletek államellenes magatartást fognak kifejteni. De hát miből merítik ezt a föllevést? Vizsgálatot ilyen irányban — tudunk szerint nem tartottak, annál kevésbbé fedeztek föl összeesküvő és lázadó tűzoltó-egyleteket. Ezek igazán ártatlan és mindennyelvű és rendű polgárnak hasznára igyekvő önzetlen egyesületek voltak. Vajjon megfizeti-e a kormány azokat a tűzkárokat, amik a polgárságot a tűzoltó egyesületek feloszlátása következtében oly romlásba dönthetik? Sok csodálatos rendeletet látunk már, de a tűzoltókra vonatkozó, mindeniket fölülmulja — oktalan gyanúsítások tekintetében.

Kik járhatnak a felkezeseti gimnáziumokban? A magyar középiskolákat sújtó rendeletek közt is kiválik ridegségével az, amely eltiltja, hogy valamely tanuló másfelkezeseti iskolában tanuljon. Ki mert volna közülünk ilyen gondolatot mégcsak fölítelezni is a huszadik század közoktatástügyi miniszterétől? Ugy látszik a rendelet kidömlője maga is megdöbbsent a gyűlölködés eme mértéktelen kifejezésétől. A tiltó rendeletet ugyanis utóbb némiképpen enyhítették, amennyiben megengedik, hogy másfelkezeseti tanulók abban az iskolában be is fejezzék tanulmányaikat, ahol meg-

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETELE

Hernyópolitika.

Békés gazdaember voltam világ életemben, kit a magas politika csak egyszer csábított szereplésre: süldő diák koromban. Tevékenységemnek akkoriban egy markos rendőr kezében nagyon megadtam az árát. Ma mégis ki kell állanom a küzdőtérre a kormány ellen. Ennek alighanem az az elátkozott orosz vörös uralom az oka, mely olyan irtózáttal töltötte el a világot, hogy mindenik minél nagyobb fehér hadsereget akar tartani. A mi liberális kormányunk kétségen kívül legnagyobb sikerrel dicsekszik az összes államok között, mert pusztán repülőkből egy több milliós *fehér hadsereget* sikerült az idén kiállítania. Ez a fehér hadsereg ott települt meg több évi békés szaporodás után az állami utak gyümölcsfáin és messze lévén a Dnyeszter-menti orosz határtól: a békés gyümölcsstermelő gazdák kertjeit veszélyezteti. Csodálatosképen eddig sem a kormányrendeletek, sem az utakon nagy porral tovaszaladó futár autók nem vettek tudomást róla. Nézzük csak kiből, mikből áll ez a repülő fehér hadsereg.

Aki a Torda—Marosvásárhely, Dés—Kolozsvár és Marosludas—Mezőzáhi országutat járja, akaratlanul is megfigyeli a fehér, fekete csíkokkal tarkázott *galagonyalepkék* hihetetlen tömegeit. Minden gyümölcsfa rakva van velük. Lomha repülésükkel rajozzák körül a fákat kettős-ötös csoportokban a verőfényesebb oldalak ágain levelein telepednek meg. Telve van velük az utak melletti rét, tegelő, a fűszálak, patakok, kutak, források mente. Az utasnak eleinte szinte tetszik a szokatlan látvány, a lepke eldorádó, hol marokszámra fogdoshatom össze őket, olyan szeliden szemtelének. De aztán összefont levelek, félig sőt egészen kopasz fák következnek, melyek csak úgy hemzsegnek a falánk hernyóktól. (Ezek úgy látszik a fehér hadsereg gyalogos osztagai.) Az állami fák hamarosan áldozatul esnek étvágyuknak, de ez nem baj, Erdély a gyümölcsstermelés hazája. Átvándorolnak a szomszéd gyümölcsös kertekbe, hol a gazda hasztalan hernyózott szorgalmasan, és felélnak mindent. Becsülöm a veszedelmet olyan nagyra mint a kolumbácsi legyet, de itt nem marháék pusztulnak el, melyek bőgve száguldanak végig a vetéseken, hanem néma, békés gyümölcsfák. Ezek nem tudnak kiállni, figyelmet fölkelteni, csak szenvedni és kiszáradni.

A *galagonyalepke* veszedelmet kétségtelenül a rossz hernyópolitika zudította a gazdaközönség nyakára. Fő fészkek mindenütt az állami ut fáján van. A gazdákat a szigorú törvények és saját érdekük rég rá-

szoktatta a hernyóirtásra, de nem így állunk az állami utkaparókkal. Ők nyugodtan tűrik meg évről-évre a hernyófészkeket s ma ott állunk, hogy lemondanánk szívesen az utmenti fák árnyékáról, ha megszabadulhatnánk a hernyóveszedelemtől.

A galagonyalepke a gyümölcsfákon telet át hernyó alakjában, melynek levelei zöldjét felfalva, vékony szákkal összeköti a megmaradt levélereket és abból fészket készít. Ezek a fészkek könnyen feltalálhatók, kézzel, hernyózó ollóval tél végén kevés költséggel összeszedhetők és elégethetők. A hernyószedést mindig az első tavaszi meleg nap előtt kell eszközölnünk, míg a pici hernyók szét nem másztak. Az idejében el nem pusztított hernyó a leveleket rágja, míg bebábozódva május végén, június elején kikel a bábból a lepkeraj. A lepkék újra friss petéket (tojásokat) raknak, egyenként minden nőstény mintegy 100—150 drb.-ot, melyek most már így elszaporodva, fokozott erővel pusztítanak.

Ezek ellen nyáron is megtehetjük a kellő óvintézkedéseket. Tartsunk hernyózó lámpát. A hernyózó lámpa hasonlít a vásáros szekerek lámpájához, csak kisebb annál. Egy ilyen lámpát karóra tűzve, egészük le a nyári hernyófészkeket, melyek néhány összefont levélből állanak. Hernyózó lámpa hijján megteszi e szolgálatot karó végére erősített kénzalag is, melyet meggyújtva szélcsendes időben a hernyófészkek alá tartunk. A kén füstje megöli a hernyókat. A lepkék szívesen keresik fel szomjuk enyhítésére a patakok széleit, kisebb nedves területeket, kut melletti pocsolyákat. Tapossuk ott agyon a lepkéket. És végül ne sajnáljunk mi sem hernyópolitikát csinálni. *Jelentsük fel irgalmatlanul a lusta utkaparókat fölöttes hatóságaiknál*, hogy kényszerítsék rá őket a hernyóirtásra télen.

Hiszen elég gond, baj van amugy is a gyümölcs értékesítésével, mely a rossz pénzü Németország és Ausztriából kiszorult. Körténket nem engedi be Magyarország, mert fényüzési cikk, almánkat a vám tartja itthon s mindezek ellen nincs kormányvédelem, nincs jó közgazdasági politika. Hát a hernyók ellen sincs már? Hát ezeket is az állami utak tenyészítik a mi kárunkra? Jobb hernyópolitikát kérünk, vagy állami fejszéseket, akik kiirtsák azokat a gyümölcsfákat, melyeknek hivatásuk volt a multban az utak fentartási költségeit fedezni és az utasoknak árnyas pihenőt biztosítani.

N. E.

Lesz-e gabonakivitel? Közelebből az a hír kelt szárnyra, hogy a kormány a gabonakivitelt teljesen szabaddá teszi. Ugy látszik, hogy ez csak a gabona kereskedők óhajta volt, a kormány éppen ellenkező elhatározásra jutott. A gazdasági tanács ugyanis úgy döntött, hogy a gabona-kereskedelmet az ország belső területén szabaddá teszi, a kivitelt azonban szigoruan

eltiltja. Belföldi forgalomban a buza árát vagonként 45 ezer leuban állapították meg.

Gyarapodik-e a gabona-termés? A közelmúlt hetek folyamán Párisban a mezőgazdák világkongresszust tartottak. Mintegy 30 állam küldte el erre a nagygyűlésre kiküldötteit, természetesen ott volt a román kormány képviselője is. Sisesti román kiküldött beszámolót tartott a világ legkiválóbb mezőgazdái előtt arról a kérdéstről, hogy a román földreform milyen hatással volt a termelésre. Azt bizonyította Sisesti ur, hogy a mióta a földet Romániában földarabolták, a termés állandóan évről-évre gyarapszik, másrészt odanyilatkozott, a román kisgazdák már ki is fizették annak a birtoknak az árát, amit a reform nekik juttatott. A belga kiküldött, egy mezőgazdasági főiskola tanára, kétségbe vonta a román kiküldött adatainak helyességét s arra a megállapításra jutott, hogy a romániai földreform nehezen fog a termelésre kedvezően hatni.

Uj ellenség. A sok veszedelem, ami a gazda munkájának gyümölcsét fenyegeti, megszaporodott eggyel. Tüzhöz, jéghez, hernyóhoz, kolumbácsi légyhez mind nagyobb arányokban csatlakozik — a sáska. Először a regátban, a Duna mellett jelentkezett, mostanában a Bánság egyes községeinek határait is pusztulással fenyegeti. Ezek a sáskák éppen úgy letarolják a mező növényzetét, mint a hernyók és lepkep a fák lombjait. A veszedelem megakadályozása rengeteg költségbe és fáradtságba kerül.

Heti piac.

Tájékoztató árak.

A kolozsvári tavaszi nagyvásárra élő marhában igen gyenge volt a fölthajtás, hasonló értesülést kaptunk a nemrégiben lefolyt temesvári vásárra nézve is.

A kolozsvári árak.

Marha. Jármos ökör páronként I. oszt. 20—25,000, II. oszt. 18—20,000 leu, fejős tehén I. oszt. darabonként 7—9,000, II. oszt. 5—7,000 leu, szopós borju I. oszt. 1000—1800, II. oszt. 800—1000 leu, 1 éves tinó párja I. oszt. 4500—6000 leu, II. oszt. 3000—4000 leu, vágni való tehén darabja 6000—8000 leu.

Sertés. Fölötte gyenge fölthajtás. Tartani való 3—6 hónapos párja 1200—1400, 6 hónaposon felül darabja 1500—2000 leu. Süldő I. oszt. darabja 2—3000 II. oszt. 1000—1500 leu.

Ló. Kisgazdáknak való I. oszt. párja 18—25,000, II. oszt. 15—18,000 leu. Hintós ló páronként I. oszt. 30—40,000, II. oszt. 20—28,000 leu.

Gabonaneműek. Buza nagyvékája (30 lit.) 110—130, rozs 100, árpa 90—100, kukorica 90—105, zab 65—68 leu.

Temesvár.

A lóvásár meglehetősen élénk volt. Igen sok lovat a regátba visznek.

Élőállat árak kilóra: ökör 24, elsőrendű tehén 14—16, másodrendű 13—14, harmadrendű 9'50—11 leu. A báránylehajtás fokozatosan gyengül. Ára élőszulyban 13 leu. Sertés 30—33 leuig. A zsirhiány megszünt. A polgármester rendelete következtében a városi állatorvos még a vágóhidon a nyers zsírt apróra daraboltatja úgy, hogy abból szalonna nem készíthető.

Marosvásárhelyi tavaszi országos vásár.

Ló. 1 pár urasági ló 20—30,000 leu, 1 pár igásló 12—20,000 leu, csikózó kanca 8—12,000 leu, egyéves méncsikó 4—5000 leu.

Szarvasmarha. Prima hizott ökör párja 30—45,000 leu, egy pár igás ökör 16—22,000, borjas tehén 6—8000 leu, 2 éves bika 10—14,000 leu. Éves borju 2—3000, szopó borju 800—1200 leu.

Hizott sertés kilója élőszulyban 26—32 leu.

Gabona. Kis vékánként (20 lit.) buza 60—65, árpa 56—62, zab 35—42, tengeri 55—60, fehér vágógránát paszuly 90—100, burgonya 12—15 leu.

Tej és tejtermékek. Tehéntej litere 3—4 leu, kilóra: teavaj 75—80, juhsajt 20—25, orda 20—24 leu.

Brassó.

Baromfiak. Hizott liba 180—240, rideg liba 75—110, pipe 60—80, hizott kacsa 90—130, rideg kacsa 40—60, idei réce 50—70, tyuk 38—65, csirke párja 40—100, pulyka 200—250, tojás 1'40—1'50 leu.

Tejtermékek. Vaj kilója 50—70, tejtől literje 24—32, tehénturó 7—10 leu.

Zöldségek. Murok kötése 2, petrezselyem 2, hagyma 0'50—1'50, retek 1—1'50, új borgonya kilója 10—12, zöld borsó kilója 8—12, kalarábé darabja 1'50—2, egy fő saláta 0'50—1'50, tányér paraj 3, káposztalevél 4, sóska 2 leu.

Gyümölcsök. Eper literje 10—12, egres 8—10, cseresznye kilója 20—24 leu.

Termények. Tengeri hektója 370, árpa 320, zab 280 leu.

Nagyvárad.

A huspiac helyzete változatlan. Ezen a héten újabb hivatalos próbavágás volt, annak eredménye ismeretlen. Valószínű, hogy újabb áremelés lesz. — A bőrarak szilárd irányzatúak, állandó emelkedéssel. Könnyű bőrök 12 kg-ig 33—24, 13—25 kg. 32—33, 26—34 kg. 37—38, 35 kg-on felül 39—40 leu. Vörösbőrűbőr 48—55 leu, faggyu 22, fehér báránylehajtás 75—80, fekete báránylehajtás 100—120.

Olvassa a „Pásztortüüz”-et.

kezdették. Olyan hír is fölvetődött, hogy ottan, ahol csak egy középiskola van, másfelekezetűeknek is állandóan megfogják engedni az iskola látogatását. Amint ezek a kérdések végleg tisztázódnak, általános tájékoztatást fogunk nyújtani a tanulás lehetőségeiről.

Nincsen pénz. A bankok képtelenek kölcsönöket folyósítani. A kölcsönök után szedett kamatok 30—40 százalék közt ingadoznak; de így sem lehet pénzt kapni. Az egész gazdasági élet megbénulásától lehet tartani. A tartozások fizetése lehetetlenné vált s itt is az állam jár elől; már hosszabb idő óta nem fizeti tartozásait. Utána következnek a magánfelek, akik akarnának fizetni, de nem tudnak; képtelenek pénzhez jutni.

Óriási jégverések mindenfelé. Óromániában a háziállatoknak egész tömegét pusztította el a jégeső, s szinte felbecsülhetetlen az a kár, amelyet a *tavaszi vetésekben okozott*. Hivatalosan jelentik, hogy tegnap egész Buzeu-megyében óriási vihar pusztított, amely később jégesőbe ment át. A jég — a hivatalos megállapítás szerint — eddig még nem tapasztalt nagyságban hullott alá s a jégdarabok meghaladták súlyban a százhetven grammot. A vetés az egész megyében teljesen tönkrement, ugyiszintén a gyümölcsösök is elpusztultak. A kár felbecsülhetetlen. Konstanzából is hatalmas jégvihar hírért jelentik. A lehulló jég igen sok üzlet kirakatát betörte s az apró házi szárnyasok között igen sok áldozatot szedett. A jégvihar elpusztította a Konstanza felé vezető összes telefon és táviró vezetékeket. Ugyancsak hatalmas jégvihar híre jön egész *Besszarábiából*. Diószegről szintén jelentik, hogy ott tojásnagyságu szögletes jégdarabok hullottak alá, amelyek a szépenfejlődő szőlőket és más veteményeket teljesen elpusztították. Brassót sem kímélte meg a jégvihar, amely hatalmas erővel zúgott el a város felett. A mogyorónagyságu jégdarabok tekintélyes kárt okoztak a gyümölcsösökben és a vetésekben is.

A Nyárad mentén Somosd községben óriási jégeső pusztított. Számatalan élőfát kidöntött, több épületet megrongált. A jégtömeg magassága elérte a 10 cmt. Nyáradkarácsonyfaíván szintén jégeső verte el a termést, úgyhogy pl. a buzatermés teljesen tönkrement. A szőlőkben olyan hatalmas kárt tett a jégeső, hogy csak a karók maradtak meg. A kár összegét eddig még felbecsülni nem lehetett.

Szomoru vigasztalás. Vajda-Voevoed Sándor volt miniszterelnök egy újságíró előtt általános jellemzést nyújtott Románia mostani belső helyzetéről: — Mit panaszkodnak a kisebbségek — fakadt ki — hiszen a románság sorsa mind Erdélyben, mind Besszarábiában mostohább az ő sorsuknál. Tessék figyelembe venni, hogy magyarokat, szászokat vagy zsidókat még nem löttek agyon, míg Besszarábiában románokat minden ítélet nélkül rendszeresen üldöznek, vernek és agyonlőnek. Nyilatkozata további folyamán azt fejtegeti Vajda, hogy a kormány az erdélyi román gimnáziumokat is gonosz elbánásban részesíti, az erdélyi román tisztviselőket éppen úgy az utcára teszi, mint a magyarokat stb. Bizony, szomoru vigasztalás ez számunkra!

Egy érdekes jubileum. A *szinérváraljai ref. egyházi énekkar* 40 éves fennállása alkalmából magas színvonalu estélyt rendeztek f. é. május hó 21-én Szinérváralján, a Korona-szálló nagytermében a ref. egyház javára. Az énekkar 1882-ben alakult s azóta fáradszónalul működik. Szünetelés csak a világrontó háború

alatt volt, amikor az énekkar csaknem minden tagja vezetőjével együtt harctéri szolgálatot teljesített. Az alakuláskor éli tagok közül már csak az elnök, Sátor Dávid lelkész, továbbá Héti József (83 éves), Szilvássy Dániel (67 éves), Kató Béla (66 éves, ki kezdetben Apa községből 7 kilométer távolságról járt be az órákra hóban, fagyban) és Szabó Ferenc (62 éves) maradt meg és működik ma is a kar kötelékében, kik gyönyörű harmóniában tudnak tanulni és szerepelni a 17—18 éves új tagokkal. 1922. nov. 12-én új tagokkal bővülve ismét megkezdte működését a kar lankadatlan buzgalommal, minek élénk tanubizonyossága az, hogy a tél folyamán 15 műdalot tanult be olyan pontosan, hogy a május 21-i estélyen előadott darabok még a legkritikusabb füleknek is kellemesen estek. A karnak — most 32 működő tagja van. A tagok festvéri egyetértésben élnek egymással s lépten-nyomon tanujelét adják annak a megbecsülhetlen érzésnek, mely jellemzi a törhetetlen magyart. A május 21-i estélyen nemcsak Szinérváralja, hanem az egész vidék előkelő közönsége olyan szép számban volt jelen, aminőt Szinérváralja még nem látott. Megemlítésre méltó, hogy a társadalom minden rétege képviselve volt az egyszerű földmivestői kezdve a legfelsőbb uri körökig, mintegy jelezvén, hogy ezen az estén a magyarság szíve minden jei nélkül egyszerre összedobbant. Hála Istennek, a románok is szívesen megnézik a magyarság kulturtevékenységét és nemcsak hogy akadályt nem gördítettek eléje, hanem az estélyen is tekintélyes számmal voltak képviselve, ami a megértésnek élénk bizonyossága. Az estély védnökségét Ujfalussy Miklós, cs. és kir. kamarás ur volt kegyes elvállalni, ki egymaga 1000 leut adott a jóitekony célra. A rendkívüli érdeklődésért a rendezőség sem maradt adós, mert gazdag és nívós műsorral honorálta azt. Az estélynek legmeghatóbb pontja volt, mikor az énekkar fehér selyem zászlóját Ujfalussy Miklósné Öméltósága könnyekig megható beszéd után a saját jelmondatával: „Szívvel lélekkel!” himzett szalagon igen drága virágcsokorral ékesítette fel 1923. május 21. emlékére. E jelenet alatt kevés szem maradt szárazon. A tiszta jövedelem, dacára a 4699 leut kitevő kiadásnak, meghaladja a 7900 leut. Az énekkar külön kapott a Szatmármegyei Takarékpénztár itteni fiókjától az est emlékére 300 leut azzal, hogy ezt az összeget az énekkar, illetőleg a takarékpénztár fennállásáig minden esztendőben folyósítani fogják. Buzduljak magyar dalárdák, lekesedjetekek vezetők, erkölcsi és nagyon becses anyagi sikerünk hasonló eredmény elérésére.

—11. —11.

A csikmegyei magánjavak sorsa. Ismeretes, hogy az agrárbizottság a csikmegyei magánjavakat is elvette régi birtokosaiktól. Ezek a hatalmas erdőségek sok közintézménynek, iskolának főtartását biztosították s elvételük pótolhatatlan kárt jelent a csiki székelység számára. A Brassói Lapok most Csikszereadából azt a hírt közli, hogy a genfi tárgyalások határozata szerint, a kulturális célt szolgáló vagyonok nem sajátíthatók ki s amennyiben kisajátítottak, vissza kell adni azokat eddigi rendeltetésük betöltésére. Hiteles-e ez a hír? Ha hiteles, akkor az elv nemcsak a csiki magánjavakra, hanem a többi egyházi és iskolai birtokokra is vonatkozik. A hír megerősítését várjuk.

Petőfi emléke egy iskola vizsgálatán. Május 27-én, nagyszámu közönség jelenlétében folyt le a

mezőtóthai ref. iskola évváró vizsgája, melyet Petőfi halhatatlan emlékének ünneplésével fejeztek be az iskola növendékei. Szülők és gyermekek, valamint a többi jelen volt vendég Petőfi örökszép gondolataitól meghatva, könnyező szemekkel hallgatták az egymás után következő verseket és dalokat s lelkiükben felmagasztalva távoztak otthonukba.

A láncüzlet újra felütötte fejét. Egy fölötté veszedelmes üzérkedésre kívánjuk felhívni a rendőri és közigazgatási hatóságok figyelmét. Lelkiismeretlen ügynökök „szelvény” elárulásokkal ismét behálózta a környékbeli falvak hiszékeny lakosait. Ma itt, holnap ott tör fel elkeseredett panasz, hogy drága pénzekért silány holmikat, vásznat, cipőt, esőköpenyeket árusítanak regátbeli cégek, akikről azt se tudni, hogy léteznek-e vagy csak papirosos szerepelnek. A rendszer nem új keletű, de a régi Magyarországon szigorúan tiltva volt, mely tilalom Erdélyben ma is életben van. A szomorú üzlet azzal kezdődik, hogy csak egy szelvényt vesz meg valaki 5—10—50 leuért, azt elküldi a cégnek s arra új szelvényt kap, legalább tízet, amit más nyakába kell varrnia s akkor kap egy darab vásznat, egy ridikült, vagy más értéktelen holmit. Ha nem tudja a másodsorban kapott szelvényeket eladni, maga kell, hogy azokat is megvegye 3—500 leuval, mert csak ezek árának beküldése után jár a „jutalom”. Már most, akikre esetleg sikerült rászólni a 10 bilétet, azok darabonként megint 10—10 bárcát kapnak, azokat el kell mind adják, akkor kapnak megint egy semmiséget s ez így megy a végtelenségig, illetőleg addig sehogy sem, mert közben a vidék telítődik a rossz üzlet hírével és az először kapott 50 leues szelvények a beugrottak nyakán maradnak, anélkül, hogy a kidobott 50 leuért bármit is kapnának. A károsultak, magyarán: becsapottak, elvégre maguk az okai kárunknak, de közérdekről lévén szó, a hatóságoknak nem szabad megtűrniök ezt a becsapási fogást, ami csak az illető cégnek jövedelmez.

A jóegészség könyve. Néhány hónappal ezelőtt jelent meg *dr. Scheitz Vilmosnak*, a kolozsvári róm. kath. főgimnázium egészségtan tanárának és volt városi tisztii főorvosnak „*Egészségtan*” című tankönyve a középiskolák felső osztályu tanulói számára. Szerző 166 oldal terjedelemben tárgyalja szabatosan és könnyen érthetően mindazokat az egészségügyi ismereteket, melyekre a felsőbb középiskolai tanulóknak feltétlenül szükségük van. A gondosan s gazdag tapasztalatok alapján megírt könyv tulajdonképpen 4 részből áll; az I. rész a táplálkozás, a II. rész a lakás egészségügyét, a III. rész a fertőző betegségek s az ellenük való védekezést tárgyalja s végül a IV. rész a foglalkozás egészségügyéről szól. Mindenik részben feltalálható az orvostudománynak legújabb vívmányai és felfedezései, párosulva szerzőnek gazdag tapasztalatából merített ismereteivel olyannyira, hogy a tankönyv az elméleti oktatás mellett igen fontos gyakorlati ismeretek tárházát mutatja be nekünk. Ezen szempontokból *dr. Scheitz „Egészségtan”* könyvének nem csupán a középiskolai tanulóknak veszik hasznát, mint olyan tankönyvnek, melyben a tanuló mindent megtalál, hanem a tudományt kedvelő közönségnek is ismereteit gazdagító olvasmányul tekintendő. Olvasóinknak közelebbi számainkban szemelvényeket fogunk bemutatni, hogy a gondosan megírt könyv dicséretet érdemlő tulajdonságait megismerhessék. A könyv a Minerva Irodalmi

és Nyomdai Műintézet R.-T. kiadásában jelent meg. Kapható ugyanott. Ára 28 Leu. *Dr. Gergely Endre.*

Uj vármegyét akarnak alakítani. Ugy hallatszik, hogy a kormány Szatmár és Biharmegyék hat járásából Szilágysomlyó székhellyel új vármegyét akar szervezni. Az új alakulás célja, hogy Biharmegye magyarságát megosszák és ellensúlyozzák a román vidékek népességével. Hír szerint a bihari magyarok küldöttségben akarnak tiltakozni a terv ellen.

Az iparigazolványokat román nyelven kell kiállítani. Egyik multkori számunkban figyelmeztettük a vásárra járó iparosokat, hogy magyarnyelvű iparigazolványaikat cseréljék ki és állíttassanak ki románnyelvű könyvet. Most ezt az értesítésünket azzal toldjuk meg, hogy kivétel nélkül valamennyi iparosnak ki kell, vagy ki kellett cserélnie régi iparigazolványát. Az átcserelésért az elsőfoku iparhatósághoz románnyelvű kérelmet kell beadni, melyre 4 leu 25 bánis bélyeg ragasztandó. A kérelemhez melléklendő eredetiben a régi iparigazolvány, vagy ha az valami oknál fogva valamely hivatalnál letétbe van, hivatalos bizonylatot kell arra nézve szereztetni, hogy mely hivatalban, mily szám alatt fekszik a régi magyar iparigazolvány. Ez alkalommal kereskedőnek 60, iparosnak 50 leu kamarai illetéket és 10—10 leu városi ipari díjat kell fizetnie. Kolozsmegyében egyébként az iparigazolványok átcserelése már 1919 szeptember 1-én megkezdődött.

Ipari munkások ellenőrzése. Az iparvállalatok kötelesek munkásaikról ugynevezett mozgósítási ellenőrző jelentéseket beadni. Az iratokat három példányban sürgősen kell betérjesztetni az illetékes hatósághoz.

A malomipar nagy újdonsága: a szeges hámozó tisztítógép. Két nagyváradi malomszakértő, Steiner és Péchy, egy olyan szegesgépet állítottak össze, mely a malmok termelő képességét nagyban fokozza és a liszt minőségét is igen nagy mértékben megjavítja. A malmok e géppel 30% al többet tudnak dolgozni, a kitermelést megjavítják 3%-al, a liszt minőségét pedig 5—6%-al. A két nagyváradi föltaláló gépet a mult évben bocsátotta felülvizsgálás és kipróbálás végett malmoknak, illetve malommérnököknek rendelkezésére. Magyar és német malommérnökök azóta különböző nagyságu és berendezésű malmokban próbát tettek a gépekkel. E próbák eredménye után az illető malmok a próbagépeket lekötötték, illetve új megrendelésekkel halmozták el a föltalálókat. Magyarország, Németország és Jugoszlávia már be is rendezkedtek az immár öthónapos próbaidőt oly szépen kiállott gépek gyártására. A gép neve „Rekord-szegesgép”.

KWIZDA-féle FLUID

Reklama 283

Ilovak lábainak úpolására ismét mindenütt kapható.
Ügyeljünk a KWIZDA névre.

Az erdélyi ipar sorsa.

A „Brassói Lapok“-ból vesszük át ezt a nagy fontosságú cikket, melynek az az érdekessége, hogy nem kisebb ember, mint a volt munkügyi miniszter, Tranku Jassi írta és így az ország egykori vezető emberének tollából látjuk megerősítve mindazokat az elveket, melyeket kis lapunk hasábján mi is többször hangoztatunk már.

Trancu Jasi érdekes cikke a kormány ama sokat hangoztatott törekvéséhez szól hozzá, hogy az ipari termelést intenzívebbé s a megélhetést olcsóbbá tegye.

Ismeretesek — írja a volt miniszter — azok a nehézségek, melyekkel az ország iparának a pénzhány miatt küzdenie kell. Ezeket a nehézségeket az állami szállítások késedelmes kiegyenlítése is fokozza.

Már munkügyi miniszter koromban állandóan jelentkeztek nálam munkásküldöttségek és közbenjárásomat kérték, hogy az állam követeléseiket fizesse ki, mert különben az a veszedelem fenyeget, hogy nem kapják meg munkabéreiket.

Merőben téves felfogás kapott lábra. A Banca Nationala az ipari termelés fokozására szolgáló hitelkihelyezéseket ugyanolyan szempontból bírálja, mint a más célú pénzkihelyezéseket. Ennek következtében a bankok csak nagy nehézségekkel és hihetetlen nagy kamat mellett folyósítják az iparnak a nyersanyagokra és munkabérekre szükséges összegeket.

A pénzhány miatt az iparvállalatok, főleg az erdélyiek a legnagyobb nehézségekkel küzdenek. És ha egy bank már rászánja magát a segítségre, husz-harminc százalék kamatot kell fizetnie a kölcsönért. Mindezeket télen nézi a kormány annak bizonyosságára, hogy a nagy cél érdekében hidegen hagyja az ország termelő erőinek tönkre jutása. A jegybank kormányzója is legfeljebb felvilágosításokat ad.

Az ország vezetői elfelejtik, hogy az üzemek kényszerű szüneteltetése egy sereg munkanélkülit teremt. Már pedig a munkahány gyakran olyan megnyilatkozásokra ad alkalmat, melyek az államra semmi szín alatt sem előnyösek.

Arról is megfeledkeznek azok, akik mindenekelőtt az élet olcsóbbátevését irták zászlójukra, hogy a szédületes kamatok az ipari cikkek előállításai költségeit terhelik és végzetesen drágítják az életet. El lehet mondani, hogy éppen azok okozzák a drágaságot, akikre az élet olcsóbbá tevésének kötelessége és gondja hárul.

A vállalatoknak okozott nehézségeket sokan a liberális pénzügyintézeteknek tulajdonítják, mert ezek az

ipari vállalatokat meg akarják szerezni és az ország gazdasági életét uralmuk alá akarják hajtani.

A segítség utolsó órája ütött. Az ipart minél nagyobb termelésre szolgáló alapokkal kell segíteni, mert különben nem lehet azt a lársadalmi és gazdasági katasztrófát elhárítani, ami a munkások elbocsátásából keletkezne.

Az annyira beharangozott ipari hitelintézet nem fog a hozzá fűzött várakozásnak megfelelni. A sürgős szükségleteket naponként kell kielégíteni, mert nem lehet kielégítéstük addig halogatni, amíg a siketek is jobb meggyőződésre jutnak. Csak ne igen későn...

A permisz rendszer alkonya. Tudvalevő dolog, hogy a kormány a romániai gazdasági élet szabályozására egy „legjobb gazdasági bizottságot“ tart fenn. Ez a bizottság közelebről foglalkozott a kiviteli engedélyek kérdésével s megállapította, hogy kiviteli keraskedelmet és vele az ország jövedelmét a permiszrendszer nagyon megkárosította. Ennélfogva a jövőre nézve úgy döntött, hogy az exportörök ezután az árukat a vámpontokhoz fogják szállítani, és a megállapított kiviteli díjak, valamint a vámilletékek befizetése után az áru szabadon kiszállítható. Teljesen szabaddá teszik a marhakivitel is. Sajnos, darabonként a hatezer leus kiviteli illetékben oly magas díjat állapítottak meg a marhára, hogy a kivitel megindulása a felszabadítás ellenére is nehezen képzelhető el. Az élősértés kivitele ezután is permiszhez van kötve. A sertéshus, marhahus és zsir kivitele marad tilosnak. A tojás kivitele május 1— november 1, között szabad lesz. Darabonként 2 leus kiviteli illetékkal. A gabonakereskedelmet a belsődon teljesen felszabadítják és a gabona árat vagononként 45.000 leuban állapítják meg.

Ipari adókievítő bizottságok tévedései. Az adókievítési eljárásnál, némely helyen a bizottságok tévesen úgy gondolkoznak, hogy az az iparos, akinek raktáron van nyersanyagja, pl. a szabónak szövete, keltéke stb., az egyúttal kereskedő is, s így nem 12 százalékos, hanem a 16 százalékos adózás alá esik. E körülményre vigyázzanak az iparosok, de különösen azok, akik adókievítő-bizottságban működnek, mert az ipartörvény 47, 48 és 50. szakasza alapján és az ezek magyarázatára kiadott számtalan miniszteri elvi határozatok szerint minden iparos jogosult raktáron levő áruit, azokhoz szükséges anyagokat, féltermékeit és melléktermékeit iparigazolványa alapján szabadon árusítani. Az iparos tehát ezen az alapon nem tekinthető egyáltalában kereskedőnek.

A bőrpar helyzet. A bőrárak iránt a leu árának állandósulása óta kereslet indult meg. Az árak elérte a belsődi termékekben is a világgiacl árakat s ennek következtében most már a külföldi behozatal is megindul. Teljesen megállapodott árról m

annyiban nem beszélhetünk, hogy az egyes gyárak termékei között úgy 20% árkülönbség van, ami bizony tetemes összeg. — A heti árak: mosó lábas talp kilója 136—152, mosó krunon 205—240, mosó hasszél 75—95, mosó nyak 90—110, fekete tehénbőr 135—170, barna 160—175 leu. Box kvadrátonként: fekete borjubox 48—65, borjubox színes 92—102, sevró 55—80, színes sevró 22—105 leu.

Felgyült a báránybőr. A kolozsvári mészáros-mesterek Bőrértékesítő Szövetkezete újabb akciót indított, hogy a kormány a báránybőrök exportját engedélyezze. A kolozsvári Bőrértékesítő pontos statisztikával igazolta, hogy raktáraiban mintegy harmincezer darab, a többi erdélyi és bánági hasonló raktárakban pedig mintegy nyolcvanezer darab báránybőr fekszik, amelynek 15 százaléka szükséges a belföldi szükséglet kielégítésére, míg a többi készlet — anélkül, hogy a belföldi nyersbőr-árak emelkednének — külföldön jól volna értékesíthető. A belföldi szükséglet kielégítése után fennmaradó báránybőrmennyiség kihasználatlanul kárba vész, ha a minisztérium tovább is ragaszkodik az exporttilalom fenntartásához.

Nagymérvű emelkedés a nyersbőr árakban. Az erdélyi piacon a nyersbőr áru állandóan emelkedik. A kereslet jóval nagyobb mint a kínálat, ami az árakat fölfelé hajítja. Egy borjubőr ára 7 kgm-ig 40—42 leu kgmonként, 8 tól 25 kgm-ig 26 leu 25-től 35 kgm-ig 37 leu, nehezebb bőrök 38 leu Bivalbőrök 20 százalékkal emelkedtek.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. június 5. —

1 dollár	= 197—	leu
1 font sterling	= 900—	"
1 svájci frank	= 36—	"
1 francia frank	= 13.40	leu
1 líra	= 8.90	"
1 cseh korona	= 6.00	"
1 dinár	= 2.15	"
100 német márka	= 40	"
100 magyar korona	= 4.62	"

MULATTATÓ

Vasárnap reggelén.

Amikor megkondul a templom harangja,
Kicsi szobájában, hol senki se hallja,
Egy jó, öreg asszony imádkozik csendben...
Áldja meg az Isten!

Mire végét éri tiszta, szent imája,
Gyöngyöző könnyektől fénylik szempillája;
Meghallgattad Uram ugy-e a kérését,
A szive verését?

Tudom belefoglalt buzgó imájába,
— Áldja meg az Isten, mikor nem is várja —
Valahol valakit... lelke drága kincsét,
Édes üdvösségét.

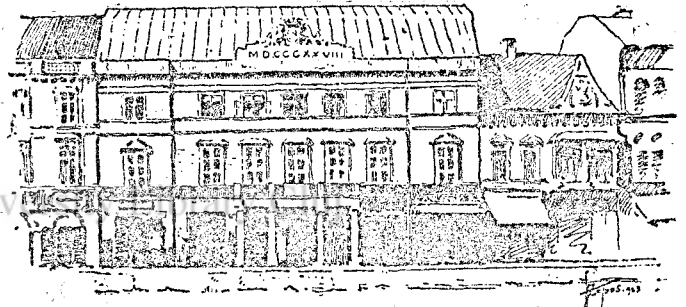
Amikor megkondul a templom harangja,
Kicsi szobájában, hol senki se hallja:
Az én édes anyám imádkozik értem,
Áldja meg az Isten.

(Málnás)

Balogh István

A kolozsvári Jósika-ház.

Kolozsvár főterének nyugati oldalán messziről magára vonja a figyelmet egy hatalmas öreg kétemeletes palota, homlokzatán két oroszlán által tartott Jósika címerrel s ez alatt az 1828. évszámmal. Ez az évszám azonban csak a második emelet építési idejét jelzi. Akkor huzatta azt az addigi egyemeletes épületre akkori gazdája, branyicskai báró Jósika János, erdélyi főkormánybiztos elnök. Ő a házat nejével, Csáky Rozália grófnővel, a kolozsvári jótékony nőegylet megteremtőjével, Erdély egyik legkiválóbb nagyasszonyával kapta s azóta ez a Jósika bárók kolozsvári palotája.

A kolozsvári Jósika-ház.

Helyén a XVI. század végén a Franciaországból Erdélybe menekült gazdag Zeller család lakott. Ezek leányága örökségeként jutott a ház a Csákyakra s innen a Jósikákra.

Mikor ezt a házat br. Jósika János (1788—1843) a főter felől kétemeletre kiépíttette, hatalma és szereplése virágkorát élte. Fiatalon került 1822-ben Erdély akkori legelső állásába. Fényes tehetségű, nagy vagyonú, erős udvari érzésű főúr volt. Azonban annak a kornak volt a neveltje és annak az uralkodónak bizalmi embere, mely a nagy francia forradalom (1789—1814) oktanulmányaitól megriadva, minden szabad szótól és mozgástól idgenkedett. Király I. Ferenc minél megjámborítottabb alattvalókat óhajtott s így igyekezett berendezni államait. Országgyűlést évekig nem tartott s mindent kinevezett hivatalnokokkal intéztetett. Ez a rendszer ott be is válhat, ahol sok tudatlant kell irányítani; de Erdélyben az önkormányzat megbénítása csak jogos elégtelenséget szült s itt bővön voltak, akik nem tartották kötelességüknek magukat kiskorúaknak érezni. Így pár év alatt erős elégtelenség s nyomában erős ellenzéki mozgalom keletkezett, amely nemcsakára megőrölte Jósika János báró legjobb szándékait, s még olyan eseményekben

is keserűséget termelt számára, amelyekhez semmi köze sem volt.

Ezek közül a legtragikusabb épen a Jósika-ház előtt zajlott le — s a szó teljes értelmében egy pipátűz gyújtotta.

Az 1830-as éveknek már az elején izzó volt Erdélyben a hangulat. Akkor már *Wesselényi* Miklós, *Kendeffy* Ádám, *Bethlen* János állottak az ellenzék élén s Kolozsvár központja lett a magyar nemzeti törekvéseknek. Ekkor történt, hogy a Kolozsvárt átlomázó katonaság parancsnoka olyan rendeletet adott az egyes hivatalok és katonai parancsnoki lakások s így a Jósika-ház előtt álló őrszemnek is, hogy az utcai pipázást őrhelyük előtt ne tűrjék meg. Ebből sok kellemetlenség támadt, de a katonai parancsnokság kiadott rendelkezéséhez makacsul ragaszkodott és ez aztán 1834-ben véres események színhelyévé tette Kolozsvár főterét.

Az ingerült hangulatot határtalanul fokozta az a szomorú esemény, hogy gróf *Kendeffy* Ádám, az ellenzék egyik vezére, Erdély legelső gavallérja, 1834 február 4-én éjjel, egy bál után, hirtelen meghalt. Alaptalan pletykák megmérgezéséről suttoztak, bár a boncolásnál bebizonyult, hogy szívszélhűdés ölte meg. Ily hangulat mellett történt aztán, hogy 1834. hushagyó keddjén, febr. 11-én, délután a Jósika-ház közelében álló katonai őrszem egy pipázó deákot erőszakkal be akart hurcolni a várdára s mikor az elmenekült, a katonák helyette tévedésből egy másik deákot s vele az egyik kávéházban biliárdozó gróf *Nemes Ábrahám*ot hurcolták magukkal. Az erőszaknak hamar híre futott. Nagy tömeg verődött össze a templom mellett, a *Mátyás-szobor* közelében épült fővárda elé s a jogtalanul elfogottak kibocsátását követelte. Meggondolatlan emberek a sötétség oltalma alatt kövekkel kezdték dobálni a katonaságot, mire ez feldühödve, parancsszó nélkül a népre tüzelt. A közeli kaszinóban éppen *Kendeffy* Ádám síremlékére gyűjtöttek s a lövések zajára az ellenzék ott időző vezérei a főterre siettek és az eseményekről értesülve, megpróbálták lecsillapítani a végletekig felizgult tömeget. Gróf *Bethlen* János Jósikához rohant, aki mindenről értesülvén, készségesen elégtételt ígért a sérelmekért s *Bethlen* ennek a hírével a Jósika ház kapuja előtt csillapító beszédet intézett a néphez. Épen ezalatt azonban odaérkezett a gránátosok népszerűtlen alezredese, kit a tömeg ingerült lármával fogadott s a közben felvonult nagyszámu katonaság azt gondolván, hogy ezt bántalmazták, megrohanta és szétverte a tömeget. És ekkor az ellenzék csendesítő vezérei közül gróf *Bethlen* Jánost, gróf *Mikes* Jánost és báró *Huszár* Károlyt is sok polgárral együtt megsebesítették.

Az okatlan vérengzés teljesen elmérgezte a polgárság és a katonaság közötti viszonyt s Bécsbe

már az udvarhoz az a hír érkezett, hogy Kolozsvárt kitört a forradalom. Az évekre elnyult ügy aztán tövisnek maradt a megbántott lelkekben s Jósika János bárónak is keserű gyümölcsöt termelt, mert a kedélyek lecsillapítására csakhamar összehívták 1834 nyarára az országgyűlést s Jósika nyugalomba vonult. Ott élt tovább is kolozsvári tartózkodása idején palotájában s 1843-ban itt is halt meg.

Fiai közül *Sámuel* (1805—1860) a nagyesszükancellár leginkább Bécsben élt. Utódai nem maradtak. A házat a második fiú, *Jósika* Lajos báró guberniumi tanácsos, kolozsmegyei főispán örökölte, aki aztán 1864—65-ben az udvari épületszárnyakat is kétemele-tesre hozta.

Jósika Lajos báró egyike volt kora legérdekesebb embereinek. *Pálffy* János, az 1848—49-i magyar országgyűlés erdélyi alelnöke és politikai ellentele, eszes, indulatos, erőszakos embernek jellemzi, de férfiaságáról mindenki csak elismeréssel szólhatott. Az 1840-es években a tömegek előtt népszerűtlenné tette az, hogy a kormánypártnak volt vezére; de viszont a lovagiasság fölfogásában és a sportéletben még *Wesselényi* és *Kendeffy* Ádám híres iskolájához tartozott s ezek hagyományait folytatta. Kolozsvári tartózkodása alatt ő is ott lakott a Jósika-palotában, melynek első emeletét az 1860-as évektől mindaddig az ur kaszinó bérelte, míg más helyiségül, a régi *Harmincadház*at meg nem vásárolta. Ezekből az időkből nem egy vidám és nagyszabású bál emléke fűződik az öreg épület falaihoz. A vidámságot aztán egy évtizedre ugyancsak nagy komolyság váltotta föl: midőn Kolozsvárra is Királyi Táblát állítottak, 1890-től az új Igazságügyi palota felépüléseig ez a komoly és méltóságos hivatal székelt benne.

Ekkor már atyja után a napokban elhalt *Jósika Sámuel* báró volt új gazdája Nem lakott benne, de sokszor kereste föl ott két földszinti szobában elhelyezett gazdag és nagybecsű családi levéltárát, melyet éppen oly szaktudással és becsületére való alaposággal ismert, mint Erdély történetét.

Ma már a nagy, komoly, öreg épület egyedül maradt régi formájában azok közül az oszlopos, erkélyes házak közül, melyek még félszázad előtt, sőt később is oly érdekesen tagolták a sokszor egyhangu falakat és házsorokat.

Szomszédjában balról a *Rhédey*-házban 1792-ben a magyar színészet, jobbról a gróf *Gyulai-Wass*-házban 1814-ben az első erdélyi magyar tudományos folyóirat született meg.

A múlt néz reánk falsíkról s lelkünkbe idézi azok szellemét, akik oly különböző tereken, de hazájukért, fajukért és a műveltségért dolgoztak.

Kelemen Lajos.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

D. P. Szavalókönyvek elmentek. — K. L. Nagyszalonta. A trianoni békeszerződés az optáltak átköltözésére 12 hónapot állapított meg, amely ez év július 26 án jár le. Valószínűleg e határidőt meghosszabbítják. — N. P. Nagyteremi. A Magyarországból való visszatelepülés iránti kérés a budapesti román kir. követséghez adandó be. Csatolandó okmányok: illetőségi bizonyítvány és anyakönyvi kivonat. — F. I. Nyárádköszvényes. Aranyosrákos román neve: Rachis-Aranyosrákos, posta Varfalau-Várfalva Tordaaranyos megye. A 44 Leut köszönettel elszámoltuk. — Sch. M. Módos. A Petőfi szindrabot elküldötték címére. — B. P. J. Deményháza. A 22 leut elszámoltuk. Lapot rendesen küldjük. — T. Gy. Szilágybagos. A küldött 385 leuból 88 leut az alsóvalkói előfizetők javára irtunk. A fennmaradt 297 leut a szilágybagosi előfizetők javára könyveltük el. — H. D. Szépkönyerüszentmárton. A 132 leut megfelelőleg elszámoltuk. — V. K. Csókfalva. A 88 leut köszönettel elkönyveltük. — Sz. Gy. Szászlekenca. Kérjük a hiányzó számok közlését azok elküldése céljából. — G. K. Világos. A küldött 176 leut megfelelőleg elszámoltuk. Hálás köszönet az új előfizetőkért. Az Ön előfizetése folyó évre rendben. — Sz. Gy. Gyergyószentmiklós. A 384 leut köszönettel elkönyveltük. A kért Bota plébános-féle szentbeszéd gyűjtemény elküldését előjegyeztük. — Sz. M. Datk. A 44 leut megfelelőleg elszámoltuk. — V. M. Mezőtelegd. A 200 leut köszönettel vettük, elszámoltuk. Ezután 38 példány megy. — B. M. Nagyzerénd. A 304 leut köszönettel elkönyveltük. A 27 példány előfizetése folyó évi ápr. 1-ig rendben. — F. S. Magyarlapud. A 44 leut kézhez vettük. Előfizetés jövő évi ápr. 1-én jár le. — F. K. Zilah. A 25 leut elszámoltuk. Előre is köszönet az új előfizetőkért. — U. J.-né urnő Pusztakamarás. Köszönet a megemlékezésért. Levelet küldtünk. — S. D. Szavalókönyveket azonnal postára tettük. — Az alábbiak előfizetése a jelzett időben lejárt, illetve lejár: H. L. Felsőbánya. Folyó évi ápr. 1. — B. Zs. Gencs. Folyó évi dec. 31. Naptár ment. — M. Gy.-né Uzon. Folyó évi dec. 31. — R. A. Gyergyószentmiklós. Folyó évi ápr. 1. — Sz. J. Krasznabétek. Folyó évi dec. 31. — Gy. J. Tekerőpatak. Folyó évi ápr. 1. — A többi levelekre is sorrendben válaszolni fogunk.

Olvassa a

„Magyar Nép“-et.

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉBEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.

NITROGEN
R.-T.
DICSŐSZENTMÁRTON

A legjobb tavaszi trágya a **MÉSZNITROGÉN.**

ÁLLANDÓ LERAKATOK:

Sváb Gazdasági Egyesület Temesvár,
Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület
Nagyszeben, Medgyes, Segesvár, Brassó.
Hann és Társa Kolozsvár.

Deutsch Andor Arad
ifj. Klein Lázár Nagyvárad

A „Glausch“-féle „Haematicum“
aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által
ajánlva vérszegénység, szá-
padtság, étvágytalanság és
gyenge testi állapotoknál.

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában
étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselőt Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

Gazdasági gépek és eszközök.
Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Mű-
szaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.